

РОЗДІЛ 3 АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

УДК 378.147.091.313:687

DOI 10.58407/visnik.253326

Видра Олександр

<https://orcid.org/0000-0001-9281-915X>

Кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки, психології і методики технологічної освіти,
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
(м. Чернігів, Україна) E-mail: vidrik7@gmail.com

Мнівець Софія

Магістр,
ННІ професійної освіти та технологій,
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
(м. Чернігів, Україна) E-mail: sonia.soroka9@gmail.com

ОРГАНІЗАЦІЯ ВИКОНАННЯ ПРОЄКТУ «СУКНЯ З ОЗДОБЛЕННЯМ ВИБІЙКОЮ»

Основне спрямування статті й **мета** роботи – опублікувати результати організації виконання проєкту з технології сукня з оздобленням вибіркою, що виконувався в рамках підготовки кваліфікаційної роботи магістра. Висвітлити результати аналізу використання технології вибірки для оздоблення тканин при виготовленні одягу. Оприлюднити пояснювальну записку до проєкту «Сукня з оздобленням вибіркою». Повідомити про результати виготовлення сукня, оздобленого вибіркою. Представити методичні аспекти використання результатів виконання проєктної роботи учнями на уроках технологій.

Проблематика статті побудована на твердженні, що теорія та практика виготовлення сукня та оздоблення її вибіркою представлена в широкому спектрі у позашкільній освіті й частіше в класичному варіанті, при цьому потенціал шкільної освіти може бути ефективно використаний для ознайомлення учнів з цією технологією вибірки саме на уроках технологій з використанням сучасного інструментарію.

Методологія побудована на використанні класичних методів і за допомогою технології STEAM-освіти, яка сприяє комплексному розвитку учнів, поєднуючи наукові та технологічні знання з творчістю, мистецтвом, культурними традиціями.

Новизна роботи полягає в розробці методичних рекомендацій з організації виконання проєкту «Вибіркове поле» в школі, їх впровадженні у навчальний процес, а також в тому, що виріб «Сукня з оздобленням вибіркою» може стати корисним об'єктом проєктно-технологічної діяльності для учнів 10-11 класів на уроках технологій; крім того детально розроблений увесь процес виготовлення виробу: від обґрунтування теми до підведення підсумків. Результати дипломного проєкту можуть бути використані вчителями технологій, керівниками гуртків, а також учнями закладів загальної середньої освіти.

Висновки. Проведене дослідження, розробка документації, самоаналіз засвідчили цінність виконання проєкту «Вибіркове поле» та його вдалість з точки зору собівартості й маркетингу, що надає чудову базу для творчого розвитку, можливість використати уяву і фантазію та отримати фантастичний одяг. Даний проєкт може бути застосований як повністю учнями старшої школи, так і окремо, наприклад, при виготовленні окремих елементів одягу, створенні одягу для дитячих ляльок, домашніх тварин тощо.

Ключові слова: проєктна технологія, сукня, вибірка, декоративно-ужиткове мистецтво.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими або практичними завданнями. Сучасна система освіти, зокрема предмет «Технології», орієнтована на формування в учнів ключових компетентностей, таких як креативність, вміння працювати з інноваційними технологіями, вирішувати практичні завдання та створювати проекти, що мають реальну практичну цінність. Проектний підхід у навчанні дозволяє учням не тільки засвоїти технічні прийоми, але й розвинути навички планування, організації роботи, самостійності та відповідальності.

Виконання проекту «Сукня з оздобленням вибіркою» гармонійно поєднує ці аспекти, дозволяючи учням реалізовувати набуті знання на практиці, розкривати свій творчий потенціал та отримувати цінний досвід.

Загальновідомо, що творчий процес позитивно впливає на розвиток особистості. Робота над цим проектом сприяє покращенню естетичного виховання учнів, формування їхнього художнього смаку, розвитку образного мислення та дрібної моторики, що є важливою частиною всебічного розвитку учнів, тому проект є унікальним, практично значущим і таким, що відповідає викликам сучасної освітньої системи в Україні.

Проблематика впливає з того, що теорія та практика виготовлення сукні з вибіркою в основному представлена у позашкільній освіті, при цьому потенціал шкільної освіти може бути ефективно використаний для виготовлення учнями одягу, оздобленого вибіркою саме на уроках технологій з використанням сучасного інструментарію.

Аналіз основних досліджень і публікацій з проблематики статті. В ході аналізу джерел по темі проекту ми виявили, що в Україні існує велике надбання збірок прикладів, а також описів процесу виготовлення одягу з оздобленням вибіркою.

Це висвітлено в роботі сучасних дизайнерів, таких як Віта Кін, Юлія Магдич, Анна Козак, Лілія Братусь, Христина Рачицька, Foberini, Svitlo, Зерно, Varenkyu Fashion, Nenka, BEVZA та багато інших [3].

Також про це йдеться у статті Байбули Л., де описується колекція єврейських вибірок у Львівському музеї етнографії та художнього промислу [1], або в роботі Болук О., де розкривається технологія виготовлення кліше для вибірки майстрами Західної України [2]. Особливо слід відзначити діяльність чернігівської майстрині Костюченко Ольги, яка створила власну творчу майстерню – «Куделя», вивчає характерні для Чернігівщини та інших регіонів України найскладніші техніки, самостійно вирізає візерунки на дерев'яних дошках, наносить на них фарбу і штампом переносить на тканину.

Паралельно з тим ми проаналізували особливості й можливості STEAM-освіти, яка дає можливість поєднати креативність та технічні знання, методичні аспекти її застосування на уроках технологій, що викладено у роботах Джеваги Г. та Головача А. [6]. А також особливості мотивації учнів та студентів до творчої діяльності над проектами з різних напрямів декоративно-ужиткового мистецтва у роботі Джеваги А. та Видри О. [4].

Метою статті є висвітлення результатів організації виконання проекту виготовлення сукні з оздобленням вибіркою, здійсненого в рамках виконання кваліфікаційної роботи магістра.

Висвітлення процедури експериментального дослідження із зазначенням методів дослідження. Робота складалася з чотирьох етапів.

1. Теоретичний аналіз технології виготовлення сукні з оздобленням вибіркою як одного з варіантів традиційного декоративно-прикладного мистецтва України.
2. Розробка пояснювальної записки до проекту «Вибіркове поле».
3. Виготовлення об'єкту – сукні з оздобленням вибіркою.
4. Розробка і впровадження методичних рекомендацій до організації виконання проекту «Вибіркове поле» в школі.

На першому етапі ми насамперед використали результати нашої попередньої роботи, присвяченій аналізу поняття вибірки як виду декоративно-ужиткового мистецтва, а також виявлення особливостей її використання для оздоблення одягу на території сучасної України, зокрема й на Чернігівщині [5].

Це дало змогу вже на другому етапі при розробці пояснювальної записки створити опис моделі – жіночої сукні в етнічному стилі, який акцентує увагу на поєднанні традиційного стилю та сучасної моди, призначеної для повсякденного або святкового носіння, а також для етнічних фестивалів, творчих заходів, або для особливих подій.

Було обрано напівприталений силует у верхній частині, з акцентом на талії завдяки поясу. Нижня частина розширена, з додаванням широкої оборки, що створює легкість і плавність у загальному вигляді. Також великі пиші рукави з манжетами, які є характерною рисою української традиційної сорочки. Комір стійка із зав'язками китицями запозичена з чоловічих вишиваних сорочок. Для пошиття обрана бавовняна тканина (бязь), яка гіроскопічна, гіпоалергенна, зносостійка, легка у догляді, приємна до тіла та добре пропускає повітря. На противагу має такі недоліки, як зминаємість, усадка і деформація після прання.

Основний акцент сукні спрямований на оздобленні декоративною вибіркою, нанесеною на рукави, пілочку та нижню частину. Орнаменти для вибірки ми обрали геометричні та рослинні, запозичені з природи й традиційних орнаментів. Штampi для вибірки ми використали ті, що були розроблені та виготовлені під час виконання бакалаврської роботи і виготовлені за допомогою 3D-принтера.

Для гармонійності композиції нашої сукні в якості аксесуарів прийнято рішення також виготовити кишеню на пояс.

Рис. 1. Ескіз сукні з оздобленням вибіркою

Ескіз моделі представлений на рис. 1. На конструкторському етапі був створений технічний малюнок сукні, обрані орнаменти вибірки, побудована базисна сітка плечового виробу, спинки, пілочки, рукава та коміра, розроблені креслення виробу, розширення, виготовлені лекала, розроблена специфікація, розкладка і розрахунок тканини.

На технологічному етапі було здійснено підбір матеріалів, для чого розроблена конфекційна карта матеріалів, інструментів та обладнання з 16 позицій, а також технологічна карта пошиття сукні і окремо технологічна карта виконання вибірки. Готовий виріб представлений на рис. 2.

На заключному етапі було здійснене економічне обґрунтування проєкту: розраховано кількість та вартість використаних матеріалів, витрати на електроенергію, витрати на погодинну оплату праці. Собівартість виробу склала 3442,2 грн. Також сформовані висновки до виконання проєкту.

Одним із завдань було також розробити методику впровадження навчального проєкту виготовлення сукні з оздобленням вибіркою. Для цього спочатку було здійснено аналіз навчальної програми з технологій (рівень стандарту) для 10-11 класів загальноосвітніх шкіл, затверджена Наказом Міністерства освіти і науки України № 1407 від 23 жовтня 2017 року [7], а саме навчального модуля «Дизайн сучасного одягу», оскільки об'єктом нашого проєкту є сукня.

Модуль «Дизайн сучасного одягу» пропонує такі види проєктів на виготовлення учнями: поясні вироби, плечові вироби, одяг для урочистих подій, одяг в етностилі, карнавальний одяг, мій шкільний одяг. Він спрямований на формування компетентностей учнів у сфері проєктування та виготовлення сучасного одягу.

Рис. 2. Фото готового виробу

Включає вивчення основ дизайну, технологічних процесів обробки текстильних матеріалів, а також оволодіння практичними навичками створення виробів.

Обсяг годин залежить від вибору школи, рекомендовано 12-15 годин (залежно від загального часу на модулі в навчальній програмі).

Здійснивши аналіз мети і завдань модуля, очікуваних результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів, алгоритму проєктної діяльності за даним модулем ми розробили методичні рекомендації щодо

організації виконання проєкту «Вибійкове поле» в школі, який містить у собі орієнтовний календарно-тематичний план та етапи виконання.

Етапи реалізації методичних рекомендацій

1. Організаційний. Має на меті попередню розробку навчальних матеріалів, організацію і планування проведення занять.

2. Підготовчий етап: ознайомлення учнів із вибієюю як технікою декоративного мистецтва. Важливо розповісти про історію вибійки в Україні, з часів Київської Русі, її важливість у народному побуті, естетиці, сакральності. Після цього слід приділити увагу технологічним аспектам створення сукні та вибійки. Учитель організовує теоретичний вступ, у якому розповідь про сучасні можливості техніки вибійки, зокрема про використання 3D-принтера для створення штампів. Варто демонструвати учням як вибрати правильний орнамент, надихаючись традиційними українськими мотивами (геометрична символіка, рослинні орнаменти чи елементи, які мають певне значення для наших предків).

3. Етап практичного виконання починається з розробки ескізів. Учні створюють малюнки сукні, з урахуванням її функціонального призначення, зокрема для святкових чи повсякденних подій. Важливо підкреслити значення кольорів у традиційній українській культурі, що допоможе учням глибше зрозуміти традиційний контекст їхньої роботи. Виконання цього етапу також дозволяє учням розширити свої знання про текстильні волокна. Варто пояснити учням, як підготувати тканину до нанесення вибійки, провести зокрема декатировання (зволоження й прасування) для запобігання деформації в процесі роботи. Важливим моментом є демонстрація учителем як рівномірно наносити фарбу на штамп, дотримуючись балансу малюнка, щоб уникнути змазування. Учні повинні знати, як закріпити фарбу на тканині за допомогою термічної обробки, наприклад, прасування. Паралельно учні опановують базові технології пошиття, зокрема розкроювання, обробку швів, складання деталей.

4. Заключний етап роботи, підготовка презентації готових виробів. Це може бути шкільна виставка чи показ мод, де головним завданням є продемонструвати свою роботу однокласникам, учителям та батькам. Презентація проводиться не тільки для демонстрації виконаної роботи, це також можливість для учнів поділитися своїми враженнями та рефлексією щодо процесу створення сукні. Важливо обговорити досягнуті результати, звернути увагу на успішні рішення, а також вказати на можливості покращення. Цікавим для учнів моментом буде поцікавитися з боку учителя реакцією друзів та підписників учня на виріб у соціальних мережах, якщо він бу викладений там.

Впровадження проєкту «Вибійкове поле» відбувалось частково під час проходження педагогічної практики на базі Чернігівської гімназії № 5 Чернігівської міської ради. Практика проходила в 9-А класі, де учні проходили навчальний модуль «Творче застосування традиційних і сучасних технологій декоративно-ужиткового мистецтва».

Разом з учителем та учнями ми обрали виконати проєкт з пошиття кишеньки з оздобленням вибієюю, як практично значущого та стильного аксесуару.

Оскільки учні раніше не були знайомі з технологією вибійки перше заняття було присвячене теоретичному викладу історії та технології української вибійки та кишеньки. Для викладу цього етапу проєкту була застосована мультимедійна презентація та наочні зразки тканин з оздобленням такою технікою, які ми мали з бакалаврського проєкту створення штампів за допомогою 3D-друку.

Для подальшої роботи було запропоновано використовувати наявні в нас штампи для оздоблень кишеньок. Учні обрали бажані візерунки та провели пробні відтиски на експериментальних зразках.

Учні були зацікавлені у новій для себе технології, тому активно слухали та поступово виконували роботу протягом всієї практики.

Нами була підготована та запропонована технологічна карта на виготовлення кишеньки та карта матеріалів, інструментів та обладнання, що сприяло полегшенню виконання проєкту.

Проектні завдання були чітко структуровані, але водночас надавали учням достатньо свободи для творчого самовираження. Також учні були забезпечені необхідними ресурсами: матеріалами для вибійки, інструментами, доступом до інформації щодо традиційних орнаментів.

Висновки з дослідження і перспективи подальших наукових розвідок. Проєкт «Вибійкове поле» має велике значення для формування особистості учнів. Вони не тільки здобувають практичні навички, а й вчаться цінувати культурну спадщину, інтегрувати традиції в сучасне життя. Крім того, проєкт сприяє покращенню розвитку таких важливих компетентностей, як самостійність, критичність, послідовність, глибину мислення, здатність до саморозвитку уяви, командної роботи, відчувати красу та естетику, працювати руками.

У педагогічному контексті цей проєкт дозволяє вчителям реалізувати міжпредметні зв'язки між технологіями, історією та мистецтвом, що сприяє більш глибокому й інтегрованому засвоєнню знань учнями, є чудовим прикладом того, як навчання може бути цікавим, творчим і корисним для учнів у різних сферах.

Загалом виконана робота сприяє популяризації української культури через інтеграцію народних традицій у сучасну систему освіти. Використання вибійки в навчальних проєктах дозволяє учням не лише оволодіти практичними навичками, а й формує в них повагу до історичного минулого, розвиває естетичний смак та творчий потенціал.

Розробка, виконання, впровадження проєкту забезпечує ефективність поєднання традиційних і сучасних підходів у технологічній освіті, демонструє можливості збереження й оновлення народних

ремесел, адаптуючи їх до потреб сучасного суспільства. Він може бути основою для подальших досліджень і впровадження проєктів, спрямованих на інтеграцію культури, освіти та інноваційних технологій.

References

1. Байбула Л. Колекція єврейських вибіжок у Львівському музеї етнографії та художнього промислу. *Збірник матеріалів Наукових конференцій «Збереження єврейської історико-культурної спадщини, як частки української та світової культури: правові, історичні, мистецькі та музейні аспекти» (12–14 листопада 2007, Львів) та «Україно-єврейські взаємини: культурологічні, історичні, соціологічні аспекти», присвячена 90-й річниці проголошення ЗУНР (27–28 жовтня 2008, Львів). Під ред. Я. Шашкевича. Львів, 2010. 100 с.*
- Baybula, L. (2010). Kolektsiya yevreys'kykh vybiyok u L'vivs'komu muzeyi etnografii ta khudozhn'oho promyslu [Collection of Jewish knock-offs in the Lviv Museum of Ethnography and Art Craft]. *Zbirnyk materialiv Naukovykh konferentsiy «Zberezhennya yevreys'koyi istoryko-kul'turnoyi spadshchyny, yak chastyky ukrayins'koyi ta svitovoyi kul'tury: pravovi, istorychni, mystets'ki ta muzeyni aspekty» (12–14 lystopada 2007, L'viv) ta «Ukrayino-yevreys'ki vzayemyny: kul'turolohični, istorychni, sotsiolohichni aspekty», prysvyachena 90–y richnytsi proholoshennya ZUNR (27–28 zhovtnya 2008, L'viv) – Proceedings of the scientific conferences «Preservation of Jewish Historical and Cultural Heritage as a Part of Ukrainian and World Culture: Legal, Historical, Artistic, and Museum Aspects» (November 12-14, 2007, Lviv) and «Ukrainian-Jewish Relations: Cultural, Historical, and Sociological Aspects» dedicated to the 90th anniversary of the proclamation of the ZUNR (October 27-28, 2008, Lviv). Ya. Shashkevycha (Ed.). L'viv, Ukraine. 100. [in Ukrainian].*
2. Болюк О. Кліше для вибілки Західної України: типи форм, види різьби, мотиви декору. *Народознавчі зошити*. № 4 (154), 2020. С. 867–880.
- Bolyuk, O. (2020). Klishe dlya vybiyky Zakhidnoyi Ukrayiny: typy form, vydy riz'by, motyvy dekoru [Clichés for punching in Western Ukraine: types of forms, types of carving, decorative motifs]. *Narodoznavchi zoshyty – Ethnographic notebooks*. 4 (154). 867–880. [in Ukrainian].
3. Вибійка в Україні. Збірка вибічаних тканин Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського. URL: <http://pkm.poltava.ua/ua/podii/1933-vibijka-v-ukrajini-zbirka-vibijchanikh-tkanin-poltavskogo-kraeznavchogo-muzeju-imeni-vasilya-krychevskogo.html> (дата звернення 06.10.2024).
- Vybiyka v Ukrayini. Zbirka vybiychanykh tkanyn Poltavs'koho kraeznavchoho muzeyu imeni Vasylia Krychevs'koho [Batting in Ukraine. Collection of Batting Fabrics of the Poltava Museum of Local Lore named after Vasyl Krychevsky]. Retrieved from: <http://pkm.poltava.ua/ua/podii/1933-vibijka-v-ukrajini-zbirka-vibijchanikh-tkanin-poltavskogo-kraeznavchogo-muzeju-imeni-vasilya-krychevskogo.html> [in Ukrainian].
4. Видра О. Г., Джевага А. М. Дослідження мотивації майбутніх вчителів трудового навчання до діяльності в «Студентських творчих авторських лабораторіях». *Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка*. 2008. Вип. 53. С. 55–59.
- Vydra, O. H., Dzhevaha, A. M. (2008). Doslidzhennya motyvatsiyi maybutnikh vchyteliv trudovoho navchannya do diyal'nosti v «Student-s'kykh tvorchykh avtors'kykh laboratoriyakh» [Research on the motivation of future teachers of labor training to work in «Student creative author's laboratories»]. *Visnyk Chernihivs'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni T.H.Shevchenka – Bulletin of Chernihiv State Pedagogical University named after Taras Shevchenko*. 53. 55–59 [in Ukrainian].
5. Видра О., Мнівєць С. Організація виконання steam-проєкту з технології вибілки. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*. 2023. № 22 (178). С. 139–145.
- Vydra, O., Mnivets, S. (2023). Orhanizatsiya vykonannya steam-proyektu z tekhnolohiyi vybiyky [Organization of the implementation of a steam project on the technology of beating]. *Visnyk Natsional'noho universytetu «Chernihivs'ky kolehium» imeni T.H. Shevchenka – Bulletin of the National University «Chernihiv Collegium» named after T. G. Shevchenko*. 22 (178). 139–145. [in Ukrainian].
6. Головач А. С., Джевага Г. В. Уроки технології у системі STEAM-освіти. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка*. 2018. № 151/2. С. 15–18.
- Holovach, A. S., Dzhevaha, H. V. (2018). Uroky tekhnolohiyi u systemi STEAM-osvity [Technology lessons in the STEAM education system]. *Visnyk Chernihivs'koho natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni T.H. Shevchenka – Bulletin of Chernihiv National Pedagogical University named after T. H. Shevchenko*. 151/2. 15–18. [in Ukrainian].
7. Про надання грифу МОН навчальним програмам для учнів 10-11 класів закладів загальної середньої освіти: наказ Міністерства освіти і науки України від 23.10.2017 р. № 1407. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/394453___731335 (дата звернення 06.10.2024)
- Pro nadannya hryfu MON navchal'nym prohramam dlya uchniv 10-11 klasiv zakladiv zahal'noyi seredn'oyi osvity [On granting the Ministry of Education and Science seal to educational programs for students in grades 10-11 of secondary education institutions]: nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrayiny vid 23.10.2017 r. № 1407. Retrieved from: https://zakononline.com.ua/documents/show/394453___731335 [in Ukrainian].

Vydra Oleksandr

<https://orcid.org/0000-0001-9281-915X>

PhD in Psychology Sciences , Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Pedagogy,
Psychology and Methodology of Technological Education,
T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine) E-mail: vidrik7@gmail.com

Mnivets Sophia

Master,
ESI of Professional Education and Technology,
T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine) E-mail: sonia.soroka9@gmail.com

ORGANIZATION OF THE PROJECT «DRESS WITH IMPLEMENTATION ON PUNCH TECHNOLOGY»

The main focus of the article and the purpose of the work is to publish the results of the organization of the project on the technology of a dress with implementation on punch technology, which was carried out as part of the preparation of the master's qualification work. To highlight the results of the analysis of the use of punch technology for finishing fabrics in the manufacture of clothing. To publish an explanatory note to the project «Dress with implementation on punch technology». To report on the results of the manufacture of a dress decorated with punch technology. To present the methodological aspects of using the results of the project work by students in technology lessons.

The article is based on the assertion that the theory and practice of making a dress and decorating it with punch technology are presented in a wide range in extracurricular education and more often in the classical version, while the potential of school education can be effectively used to familiarize students with this punch technology precisely in technology lessons using modern tools.

The methodology is based on the use of classical methods and with the help of STEAM education technology, which contributes to the comprehensive development of students, combining scientific and technological knowledge with creativity, art, and cultural traditions.

The novelty of the work lies in the development of methodological recommendations for organizing the implementation of the «Batting Field» project at school, their implementation in the educational process, and also in the fact that the product «Dress with implementation on punch technology» can become a useful object of design and technological activity for students in grades 10-11 in technology lessons; In addition, the entire process of making the product is developed in detail: from substantiating the topic to summing up. The results of the diploma project can be used by technology teachers, group leaders, as well as students of secondary educational institutions.

Conclusions. *The research conducted, the development of documentation, and self-analysis have shown the value of implementing the «Batting Field» project and its success in terms of cost and marketing, which provides an excellent basis for creative development, the opportunity to use imagination and fantasy and get fantastic clothes.*

This project can be used both completely by high school students and separately, for example, when making individual elements of clothing, creating clothes for children's dolls, pets, etc.

Keywords: design technology, dress, punching, decorative and applied arts.

Стаття надійшла до редакції 28.06.2025 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор **Торубара О. М.**